

Levande skogar med döda träd

”Det kan kosta ett skogsbolag miljonbelopp att köra över en kulturlämning”. Detta sagt på Skånes Skogs- och Betesvårdsförenings höstmöte apropå skogscertifiering. Certifiering som begrepp innebär krav och kontroll. Just vård av kulturlämningar i en levande skog är *en* liten men ytterst viktig del inom certifieringssystemets område Miljöhänsyn. De andra övergripande områdena i FSC-systemet (Forest Stewardship Council) för ett uthålligt och ansvarsfullt skogsbruk är Sociala hänsyn och Aktivitet i skogsbruket. Reglerna är inte statiska utan standarderna justeras med jämna mellanrum. Markägaren tar på sig ett långsiktigt engagemang, och om det finns flera ägare till en fastighet ska samtliga vara överens om att följa de krav som ställs.

Skydda dina naturvärden

Rena fornlämningar är skyddade enligt kulturminneslagen, medan lämningar såsom stenmurar, gamla husgrunder, tjärdalar och jordkällare eller rester av dem som ofta påträffas i skånska skogar inte är formellt lagskyddade. Många av dem är sedan tidigare skadade av växande trädrötter eller överkörda av skogsmaskiner. Som certifierad förbinder brukaren sig att ta reda på var kulturminnen finns på marken (www.fornsok.se) och att vårda dem, kanske restaurera dem eller frihugga runt omkring. Även om du inte är certifierad finns olika stöd att söka för att bevara och utveckla värdefulla kulturmiljöer och skogens mångfald hos Skogsstyrelsen. Det gäller att veta vilka värden du vill vårda eller öka i din skog. Gamla träd av olika arter, död ved? Kartlägg själv och dokumentera, uppmanade Skogsstyrelsens föreläsare Madeleine Norström och Elisabeth Arvidsson. Välj att avsätta de delar av marken som ändå är svåra att nå eller bruka. Förmodligen har de redan höga naturvärden - om inte - planera för att utveckla dem.

Temat för dagen var ”Levande skogar”. Vad innebär begreppet? Lustigt nog betyder det inte enbart växande träd med stor variation utan även död ved, högstubbar, ris och buskar som kan ses som misskött skog av lekmannen. Stadsbon kanske suckar över att svampmarken (just i en sådan levande skog) är för svår att gå i. Den saknar vägar och kan se skräpigt ut.

Nemoral zon

Skåne tillhör en vegetationszon som kallas nemoral (lövskogsdominerad), vilket innebär särskilda krav för FSC-certifieringen här. Gränsen går strax norr om Hässleholm mot Laholm/Halmstad i väster och Karlshamn i öster (+/- 10 km syd/nord). Ingen vet *exakt* var den går, sa Lars-Anders Johnsson, Futura Wood. Söder om denna gränslinje (dvs i princip hela Skåne) ska målet för fastigheten vara maximalt 50 procent gran inklusive främmande trädslag såsom exv. poppel och hybridasp. Det är naturligtvis inte meningen att gran ska avverkas i förtid utan i stället på sikt ersättas med inhemska lövträd. En fråga som kom i skymundan är hur skånska skogsägare med anspråk på ”rimlig betalning för virket” står sig ekonomiskt i konkurrensen i framtiden. Produktionen av lövträd är otroligt mycket mer skötselintensiv än gran.

Certifiering enligt FSC

Certifiering bygger på sunt förnuft. Visst finns det brister i hur reglerna följs, både bland de stora bolagen och bland småskogsbrukarna. Vi läser och hör om dem i media; om bristande aktivitet i skogen, om försenad eller ingen röjning, om avsaknad av naturvårdsträd vid avverkning, om brister i nyskapandet av död ved etc, men även om svårigheterna att tolka gällande standards, berättade L-A Johnsson. Han utför externa revisioner som skogs- och miljörevisor för FSC. Den är en oberoende internationell organisation som finns över hela världen med nationella initiativ i bl a Sverige. Skogsägare som inte följer de nationella reglerna förlorar sitt certifikat.

Från början var det enbart de riktigt stora skogsbrukarna som certifierades, men sedan det i princip blivit ett massabrukskrav på FSC-certifiering ingår nu många mindre skogsägare i paraplyorganisationer med gruppcertifikat såsom t ex i Södra. Just Södra använde länge enbart PEFC, vilket innebär att många av medlemmarna numera är dubbelcertifierade.

Virket ska kunna följas från skogsägaren till konsumenten via alla olika led med särskilda numrerade spårbarhetscertifikat. Massabruk, pappersbruk, tryckeri, transportör, snickeri, importör etc. Var och en har sitt spårbarhetscertifikat.

Skogsbruksplanen ska användas kontinuerligt

Certifiering bygger förutom på sunt förnuft på en vilja till dialog, samförstånd och samråd. Alla behöver en skogsbruksplan som är anpassad till certifieringen, och ett ansvarsfullt skogsbruk ska ge skogsägaren rimlig betalning för virket. Skogsbruksplanen ger trygghet, överblick och kontroll! Glöm inte att följa upp skötselmålen i planen, sa L-A.

Frågan som många skogsägare ställs inför är om certifieringen egentligen fungerar såsom den är tänkt. Det är ju långt ifrån alltid torrt eller fruset i markerna som ska bära tunga processorer eller skotare. Ta exemplet när skogsmaskiner lämnat alltför djupa spår i naturen. Avvikelser ska registreras. Dokumentera, både skriftligt och gärna med foton. Markskador är skogsbrukarens ansvar; inte entreprenörens. Se till att maskinförare har aktuell information, när de kommer till din mark, och kom ihåg att det är viktigt att alltid försäkra sig om att

entreprenören är certifierad. Markera/signalera med 1,5 meters synliga stolpar/stubbar dina naturvärden som föraren måste undvika.

Planera för kommande naturvärden

För den certifierade skogsbrukaren gäller det att planera för framtiden med tydliga skötselmål. I Skåne finns 70 procent av Sveriges bokskogar. I många råder stor brist på gamla och döda träd i olika stadier av nedbrytning. Skapa naturvärden med röjning och gallring, var en uppmaning. Ädla lövträd vinner alltid. Spara asp snarare än björk, eftersom den förra anses ha högre naturvärden. Däremot sparas björken om den är extra gammal eller avvikande. Spara grupper av träd hellre än att sprida ut dem jämnt över en yta. Skapa högstubbar, gärna intill vatten, och lämna kvar toppen att ruttna. Skapa solexponerade ytor, bevara kantzoner med äldre grövre träd; allt för att tillfredsställa många arters livsmiljöer. Planera för gamla och döda träd. (För många av dessa åtgärder finns stöd att söka.) Märk ut dina evighetsträd och andra pärlor av betydelse på din karta och i skogsplanen, där f.ö. alla åtgärder ska dokumenteras. Under exkursionen i östra Skåne som följde på förmiddagens teoretiska genomgång gavs syn för sägen. I det s.k. Kometprogrammet eller Min Naturvård besöktes markägare, Sven Axel Svensson och Ingrid Svensson Björk, som på eget initiativ, frivilligt avsätter den skogsmark med höga naturvärden som visas på bilderna här intill.

Lena Lannerheim